

РІШЕННЯ
разової спеціалізованої вченої ради
про присудження ступеня доктора філософії

Разова спеціалізована вчена рада Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна
Міністерства освіти і науки України, м. Харків

(повне найменування закладу вищої освіти (наукової установи),

_____ прийняла рішення

_____ підпорядкування (у родовому відмінку), місто)

про присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 03 – Гуманітарні науки

(галузь знань)

на підставі прилюдного захисту дисертації «Мотивні домінанти в прозі В. Дрозда 1970–1980-х років»

(назва дисертації)

за спеціальністю 035 – Філологія

(код і найменування спеціальності відповідно до Переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти)

"30" січня 2024 року.

Гладкова Марина Валеріївна

1995

року народження,

(прізвище, ім'я, по батькові (у разі наявності) здобувача)

громадянка України

(назва держави, громадянином якої є здобувач)

освіта вища: закінчила у 2018 році магістратуру Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна

(найменування закладу вищої освіти)

за спеціальністю Філологія

(за дипломом)

Працює _____ в _____ не працює

(посада)

(місце основної роботи, відомче підпорядкування, місто)

з _____ р. до цього часу.

Дисертацію виконано у Харківському національному університеті імені В. Н. Каразіна
Міністерства освіти і науки України, м. Харків

(найменування закладу вищої освіти (наукової установи),
підпорядкування, місто)

Науковий керівник (керівники) Головка Людмила Григорівна, кандидат філологічних наук
(прізвище, ім'я, по батькові (у разі наявності),

доцент закладу вищої освіти кафедри історії української літератури філологічного факультету
Харківського національного університету імені
В. Н. Каразіна

(науковий ступінь, вчене звання, місце роботи, посада)

Здобувач має 9 наукових публікацій за темою дисертації, із них 2 статті в періодичних наукових виданнях інших держав, 6 статей у наукових фахових виданнях України, 0 монографій:

(вказати

три

наукові

публікації):

1. Гладкова М. В. Мотив «екології душі» в романі В. Дрозда «Земля під копитами». Вчені записки

Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія : Філологія. Журналістика. 2022. № 1. Т. 33 (72). Ч. 2. С. 195–201.

2. Гладкова М. В. Проза В. Дрозда 1970–1980-х років: до проблеми сприйняття літературознавцями. Закарпатські філологічні студії. 2022. Вип. 21. Т. 1. С. 265–272.

3. Гладкова М. В. Художнє втілення стоїчних мотивів у романі В. Дрозда «Інна Сіверська, суддя». Закарпатські філологічні студії. 2022. Вип. 26. Т. 1. С. 261–267.

У дискусії взяли участь голова і члени разової спеціалізованої вченої ради

1. Кравець О. М. (офіційний рецензент), кандидат філологічних наук, в.о. завідувача закладу вищої освіти кафедри історії зарубіжної літератури і класичної філології філологічного факультету Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна, поставила кілька питань, які потребували коментаря від здобувачки Гладкової М. В. 1) У вашій доповіді зазначено, що мотивна домінанта декодує авторські концепції, що художньо актуалізовані в текстах, та є визначним елементом ідіостилю В. Дрозда. Узагальніть будь ласка, які провідні риси ідіостилю В. Дрозда Ви можете виділити? 2) У чому виявляються особливості втілення мотиву вибору в соцреалістичній прозі В. Дрозда? 3) Риси стоїцизму поглиблюють чи спрощують концепцію персонажа соцреалістичного твору «Інна Сіверська, суддя»? Також Кравець О. М. зауважила, що дослідниці варто уточнити про те, чи тільки з радянським світом можна пов'язати образ маски, адже він, разом із мотивом соціальної драматургії, є символом, що має загальнокультурне значення в трактуванні людської психології. Кравець Олена Миколаївна зазначила, що вищенаведені питання і зауваження не применшують науково-практичної цінності роботи і підсумувала, що дисертаційна робота Гладкової Марини Валеріївни «Мотивні домінанти в прозі В. Дрозда 1970–1980-х років» є самостійним, завершеним, виконаним на високому науковому рівні дослідженням, визначена мета роботи досягнута, а її головні результати мають вагомим теоретичне й практичне значення. Дисертація відповідає вимогам Постанови Кабінету Міністрів України № 44 від 12.01.2022 р. «Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії». Наприкінці дискусії Кравець О. М. підкреслила, що авторка кваліфікаційної роботи Гладкова М. В. заслуговує на присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 03 – Гуманітарні науки за спеціальністю 035 – Філологія.

2. Кремінська І. М. (офіційний рецензент), кандидат філологічних наук, доцент, доцент закладу вищої освіти кафедри історії української літератури філологічного факультету Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна, зауважила про те, що в роботі здобувачці доцільно було би поєднати мотивний та наративний аналізи творів В. Дрозда, продуктивність якого засвідчено дослідженнями М. Колупаєвої, О. Брайка. Наприклад, особлива іронічність автора, утілена мотивами маски, гри, оприявнюється в його химерній прозі також за допомогою наративних точок зору (зразкові в цьому контексті твори «Вовкулака», «Спектакль», «Катастрофа»). Також Кремінська І. М. поставила кілька питань, які порушуються при прочитанні дисертації: 1) На Вашу думку, письменницький мотив у «Музеї живого письменника» й «Спектаклю» має спільні точки дотику? 2) Чи є мотиви, що асоціюються виключно з топосами міста або села, що становлять

структуротвірну опозицію в художньому світі аналізованої прози В. Дрозда? 3) Мотиви героїчного, жертвовного є визначальними в соцреалістичній прозі В. Дрозда, тому який (або які) мотиви є основними для його химерних творів? Подібно й чому в цих текстах фактично зникає такий важливий для літератури цього періоду поділ на позитивних і негативних персонажів, яким, до речі, жодним чином не властива аскеза чи моралізаторство? 4) На звернення до фольклору як на важливу ознаку химерної прози вказує чимало дослідників, але твори В. Дрозда, В. Земляка, П. Загребельного подекуди демонструють інший вияв химерності. У чому полягає своєрідність химерної поетики саме В. Дрозда? Незважаючи ряд запитань, Кремінська І. М. відзначила, що дисертація Гладкової М. В. «Мотивні домінанти в прозі В. Дрозда 1970–1980-х років» є актуальним дослідженням творчості відомого письменника, вивчення якої сприяє глибшому розумінню особливостей проблематики й поетики його художнього світу. Кремінська Інна Миколаївна звернула увагу на те, що ґрунтовна теоретико-методологічна база, коректне ставлення до критиків, широта охоплення літературознавчого матеріалу, що представлено в роботі, засвідчили науковий потенціал здобувачки Гладкової Марини Валеріївни. Наприкінці дискусії Кремінська І. М. підкреслила, що дисертація є завершеною самостійно виконаною науковою працею, а її авторка безумовно заслуговує на присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 03 – Гуманітарні науки за спеціальністю 035 – Філологія.

3. Тарнашинська Л. Б. (офіційний опонент), доктор філологічних наук, професор, головний науковий співробітник Відділу української літератури ХХ ст. та сучасного літературного процесу, керівник Центру дослідження проблематики українського шістдесятництва Інституту літератури імені Т. Г. Шевченка НАН України, озвучила кілька зауважень. 1) У дисертації Гладкової Марини Валеріївни було би доречно бодай кількома штрихами означити художньо-стильові пошуки прозаїків-шістдесятників, котрі утверджувалися як митці у той самий період, витворюючи спільне літературне середовище (наприклад, Валерія Шевчука, Євгена Гуцала та ін.). Взагалі вписаність В. Дрозда в покоління українських шістдесятників залишається майже за дужками роботи. 2) Дисертантка використовує у своїй праці такий термін, як «ідеологічна свідомість». Насправді йдеться про авторську свідомість, ідеологічно заангажовану. Адже свідомість людини не може бути чисто ідеологічною, оскільки вона є симбіозом індивідуальної (в т.ч. повсякденної) та масової/колективної свідомості. А у випадку окремого письменника як творця художніх текстів мова може йти про авторську або в ширшому розумінні – ідеологічно заангажовану художню свідомість. Очевидно, вживаний термін «ідеологічна свідомість» можна вважати в подібних літературознавчих дослідженнях умовним і до певної міри прийнятним лише за умови зазначення цього. 3) У роботі вживається означення прозаїка В. Дрозда «епік», але воно є більш доречним при розгляді його великого роману-епопеї «Листя землі», тому в контексті дисертації Гладкової М. В. все ж доцільніше вживати просто «письменник» чи «автор» 4) Вже відійшли у минуле стереотипні вирази, раніше обов'язкові до використання (як данина віджилій радянській системі): «у нашій роботі», «ми дослідили» та подібне, які час від часу повторюються у цій праці. Попри деякі зауваження, Тарнашинська Людмила Броніславівна наголосила, що вони жодним чином не применшують результати і позитивну оцінку роботи. Вибір теми й оптика дослідження, введеного в широкий контекст рецепції українським літературознавством прози В. Дрозда 1970–1980-х рр., зокрема в площині розгляду соцреалістичного канону і химерної прози, має очевидну новизну й свої безперечні переваги. Також Тарнашинська Л. Б. зазначила, що дисертація Гладкової М. В. «Мотивні домінанти в прозі В. Дрозда 1970–1980-х років» збагачує дослідницькі практики аналізу художнього тексту в сучасному українському літературознавстві. Зважаючи на актуальність, наукову новизну,

обґрунтованість сформульованих у дисертації положень, можна говорити про перспективи застосування напрацьованих теоретико-методологічних і практичних результатів роботи. Дисертація виконана на високому теоретичному і методологічному рівні, а її авторка – Марина Валеріївна Гладкова заслуговує на присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 03 – Гуманітарні науки за спеціальністю 035 – Філологія.

4. Кобилко Н. А. (офіційний опонент), кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри соціально-гуманітарних дисциплін факультету № 6 Харківського національного університету внутрішніх справ, висловила окремі питання, міркування та зауваження, що виникли під час прочитання роботи: 1) У дилогії «Ритми життя», «Дорога до матері» Вами виділено цілий комплекс мотивів, а саме: емансипації, ілюзії, непокори, фанатизму, незламності та ін. Деталізуйте, будь ласка, художню реалізацію мотиву свободи в зазначених творах 2) Химерна проза в українській літературі – явище естетично складне. На сьогодні відсутня дефініція на його позначення, а відповідно немає чіткого поділу на жанрові різновиди. Українська химерна проза генеалогічно близька до магічного реалізму. У ній простежуються спільні риси із жанром фентезі, про що дисертантка влучно зазначила в роботі. Проте варто наголосити й на подібності химерної прози з готичним романом, якому притаманна фантастика, містика, таємничість, зміщення часопросторових координат. 3) Аналізуючи лейтмотив «екології душі» в романі В. Дрозда «Земля під копитами», Гладкова М. В. піддає глибокому осмисленню філософсько-теологічну категорію чистоти, бінарні опозиції «святе – гріховне», «вірність – зрада», аналізує вплив війни на утвердження або нівелювання ціннісних орієнтирів головних героїв. Зазначаючи, що духовним вектором для Галі Поночівни є сім'я та дім, бажано було б глибше розкрити специфіку образу дому, його роль у характеротворенні персонажів мілітарної прози. 4) Своєрідність химерного роману залежить насамперед від фольклору, елементи якого письменники запозичують для своїх творів. Досліджуючи метаморфози в романі «Вовкулака (Самотній вовк)», дисертантка наводить приклади з легенд і переказів, «Слова о полку Ігоревім». На нашу думку, слушно було б також згадати балади та чарівні казки, для яких метаморфози – важливий сюжетний елемент. Також Кобилко Наталія Андріївна зазначила, що висловлені зауваження мають рекомендаційний характер і жодним чином не зменшують цінність положень і висновків дисертації. Вона підкреслила, що актуальність виконаної роботи, наукова новизна та одержані результати засвідчують, що дисертація Гладкової М. В. «Мотивні домінанти в прозі В. Дрозда 1970–1980-х років» є оригінальним і одноосібним дослідженням. Кобилко Н. А. підсумувала, що науковий рівень високий, заявлена тема розкрита повністю, дисертація здобувачки відповідає чинним вимогам. Отже, Гладкова М. В. заслуговує на присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 03 – Гуманітарні науки за спеціальністю 035 – Філологія.

5. Матвєєва Т. С. (голова ради), доктор філологічних наук, доцент, професор закладу вищої освіти кафедри історії української літератури філологічного факультету Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна погодилася з висновками рецензентів та опонентів щодо актуальності, наукової новизни й практичної цінності роботи Гладкової М. В. для сучасної філологічної науки. Матвєєва Тетяна Степанівна підкреслила, що дисертація Гладкової Марини Валеріївни «Мотивні домінанти в прозі В. Дрозда 1970–1980-х років» є завершеним науковим дослідженням і відповідає вимогам Постанови Кабінету Міністрів України № 44 від 12.01.2022 р. «Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня

доктора філософії» та наказу Міністерства освіти і науки України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження вимог до оформлення дисертації». Ураховуючи зазначене, Матвєєва Тетяна Степанівна вважає, що Гладкова Марина Валеріївна заслуговує на присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 03 – Гуманітарні науки за спеціальністю 035 – Філологія.

(прізвища, ініціали, наукові ступені, місця роботи, посади, зауваження)

Результати відкритого голосування:

"За" 5 членів ради,
"Проти" 0 членів ради,
"Утримались" 0 членів ради

На підставі результатів відкритого голосування разова спеціалізована вчена рада присуджує
Гладковій Марині Валеріївні

(прізвище, ім'я, по батькові (у разі наявності) здобувача у давальному відмінку)
ступінь доктора філософії з галузі знань 03 – Гуманітарні науки _____
(галузь знань)

за спеціальністю 035 – Філологія

(код і найменування спеціальності відповідно до Переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти)

Голова разової спеціалізованої вченої
ради

Мвє
(підпис)

Матвєєва Т. С.
(прізвище, ініціали)